BUITEN

2E JAARGANG No. 37. ZATERDAG 12 SEPTEMBER 1908.

DE MAAS BIJ ROTTERDAM.

Foto Arthur Dalmeyer.

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

REDACTIE:
HENRI VAN BOOVEN, *te HILVERSUM*

MEDEWERKERS.
ARCHITECTUUR, (*Gebouwen, woninginrichting, meubelen, verlichting, verwarming, enz.*) TUINARCHITECTUUR, PLAATSBESCHRIJVING: A. F. VAN BEURDEN, H. VAN DER BORCH VAN VERWOLDE, WOUTER COOL, C. I., S. V. H., J. W. HANRATH, E. RUEMPOL, LEONARD A. SPRINGER, D. F. TERSTEEG, P. WESTBROEK.
BLOEMEN- EN MOESTUIN; (*Serres, kassen, enz. vruchtboomen, sierheesters*). J. G. BALLEGO, K. BERENDSEN, JAC. B. BRINK, E. H. J. CUNAEUS, A. FIET, J. J. KRUYFF, E. TH. WITTE.
FOKKEN EN KWEEKEN: (*Paarden, runderen, wolvee, honden, pluimvee en ander gevogelte, visschen, bijen*): F. BLAAUW, G. C. DUVAL VERWEY, CHR. H. J. RAAD, S. SPANJAARD LZN., JOH. PH. TUYT.
FOTOGRAFIE: J. A. BAKHUIS, M. A. BOER, F. F. BRUYNING JR., DR. A. J. M. GARJEANNE, AUG. F. W. VOGT, MEVR. C. DE VRIES—BLOM.
HYGIËNE, (*Tuinsteden*) OPVOEDING EN ONDERWIJS: J. BRUINWOLD RIEDEL, G. H. DEMMINK, J. C. G. GRASÉ.
LANDBOUW, LANDBOUW-ECONOMIE, HEIDEONTGINNING EN BOSCHCULTUUR: (*Cultuurplanten, woudflora, veredeling van gewassen, enz.*) L. BROEKEMA, F. F. BRUYNING JR., I. P. VAN LONKHUIJZEN, J. RINKES BORGER, J. Z. TEN RODENGATE MARISSEN, A. J. VAN SCHERMBEEK, C. G. SPENGLER, DR. J. J. OTT DE VRIES.
LEVENDE NATUUR EN LETTERKUNDIGE BIJDRAGEN: MEJ. A. BIENFAIT, MEJ. C. BIENFAIT, M. J. BRUSSE, MEVR. A. BIJL VAN SLOOTEN, BERN. CANTER, J. DAALDER DZN, P. FRANSEN JZN., DR. A. J. M. GARJEANNE, G. DE GRAAF, E. HEIMANS, MEVR. HOFFMANN, W. C. VAN MEURS, DR. EDW. B. KOSTER, M. KRAMER, JOH. DE MEESTER, HENRI MEIJER, J. REDDINGIUS, E. RUEMPOL, MEJ. B. STOLK, DREVES UITTERDIJK.
METEOROLOGISCHE EN ASTRONOMISCHE MEDEDEELINGEN: DR. C. SCHOUTE, J. VAN DER BILT, PROF. DR. A. A. NIJLAND.
SPORT: (*Cricket, golf, hockey, kaatsen, lawntennis, voetbal, ijskolf (bandy), enz.; paardensport; jacht en jachthonden; automobilisme, wielrijden, toerisme; roeien, zeilen, zwemmen, visschen, watertochtjes; biljarten, schermen, vuistvechten, enz.*; wedstrijden) J. COUCKE, A. W. H. W. H. R. VAN MANEN.

INHOUD:

De Maas bij Rotterdam, Illustratie . . . . . *blz. 433*
Dutch-Gardens (ingezonden), door S. v. H. . . . . . „ *434*
Zuiderzeebot, door G. de Graaf . . . . . „ *434*
Boekbeoordeeling, door E. Th. W. . . . . . „ *434*
Varia . . . . . „ *435*
De Waterwolf, door P. Fransen Jzn. . . . . . „ *435*
Auto-tocht Genua-Amsterdam, door H. v. B., geïllustreerd (vervolg) . . . . . „ *435*
Een wonderlijke geschiedenis, door Tom Schilperoort (slot) . . . . . „ *436*
Witjes (piridae), door P. Fransen Jzn., geïllustreerd . . . . . „ *438*
Drie dagen door Zeeland, door Scheuer (vervolg) . . . . . „ *441*
Strand te Zandvoort bij Storm, Illustratie . . . . . „ *441*
Anemone japonica, door E. Th. W., geïllustreerd . . . . . „ *442*

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Bij iedere rubriek wordt gelegenheid voor correspondentie opengesteld en gelieve men vragen aan de Redactie te richten.

Fraaie foto's zullen gaarne ter beoordeeling ontvangen worden. Te adresseeren aan de Redactie of aan de Uitgevers. De inzender verzuime vooral niet duidelijk zijn naam en adres te vermelden; ook achter op de foto's.

Van tijd tot tijd zullen prijsvragen voor de beste foto's op een of ander gebied worden uitgeschreven.

De Uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene annonce, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff -AMSTERDAM-

DUTCH-GARDENS.*)

(INGEZONDEN).

DE Heer Leonard A. Springer, die geen enkel argument ter bestrijding van mijne kritiek kon aanvoeren, die geen enkelen schrijver kon aanhalen tegenover al degene, die ik tegenover hem stelde, tracht eene retraite honorable te maken. Ik zoude hem die gaarne gunnen: maar als pijlen van den vluchtenden Parth zendt hij mij toch nog eenige persoonlijkheden en grove onjuistheden naar het hoofd, waarop ik hem weer niet rustig kan laten aftrekken. Zoo schrijft hij mijne onkwetsbaarheid voor hem toe aan het feit, dat ik anoniem schrijf. Maar dan speelde hij toch ook gevaarlijk spel, toen hij mij in No. 6 vrij hatelijk aanviel op een dood onschuldig artikeltje, dat ik inzond op uitnoodiging der Redactie. Ik plaatste er toen mijne letters onder; daar steekt niets verkeerds in. Later was er voor mij geen aanleiding om mijn naam den volke bekend te maken, toen uit het eene weer andere artikelen voortkwamen.

Dan zegt de Heer S. ook, dat ik gaarne correctie-fouten als wapen gebruik en noemt dat onedele wapens gebruiken. Het is begrijpelijk, dat hij het onaangenaam vindt, dat ik zoovele fouten aantoonde; maar correctiefouten waren dat niet, die zette ik tusschen ( ). Maar al was dat zoo, erger is dan toch nog, dat de Heer S., die er het onedele zoo van inziet, zelfs nu nog, precies hetzelfde doet als hij er kans toe ziet. Zoo bijv. wanneer hij het geluk heeft te zien, dat bij de aanhaling van het werk van Androuet du Cerceau bij mij het jaartal 1640 staat, in plaats van, zooals hij zeer te recht opmerkt, 1576—1579. Ik ken ook geen uitgave van 1640. Maar de bedoeling en de zaak blijven hetzelfde. Michel Angelo was toen al 13 jaren en Raphael 56 jaren dood en begraven en konden dus mijns inziens moeilijk na de Térac in 1573 en du Cerceau in 1576 gewerkt hebben. Maar de Heer S. schijnt te meenen, dat dat wel kan, want hij rectificeert zijne fout niet. Ook wijdt hij er twee regels cursief gedrukt aan om te zeggen, dat ergens Kunst gedrukt staat en dat dit Tuinkunst moet wezen. (Het moet wel degelijk Kunst zijn).

Hij veronderstelt, dat ik het werk van Vredeman de Vries niet „persoonlijk ken", omdat ik niet den geheelen titel opgeef. Doch hij vergeet, dat ik eene rectificatie gat van den door hem zelf opgegeven verkorten titel, die geheel foutief was. En kent dan de Heer S. de beteekenis niet van de puntjes, die de afkorting moeten aanwijzen? Hij geeft nu den geheelen titel en ziet zoowaar weer kans er twee correctie-fouten in te laten.

Op het verzoek van den Heer S. of ik hem niet aangenaam kan zijn door de oorspronkelijkheid der teekeningen van J. v. d. Groen aan te wijzen, moet ik hem weer tot mijn spijt naar No. 33 pag. 386 verwijzen, waar ik juist schreef, dat v. d. Groen prenten uit andere boeken overnam en waar ik zijn boek ook eene „handleiding" noem!

Verder is de Heer S. boos op mij, dat ik zoo veel Engelsche schrijvers tegen hem liet optreden en verwijt mij, dat ik zelf niets bewijs, omdat ik mij beroep op andere schrijvers. Deze curieuze redeneering wordt echter verklaard door de mededeeling, dat het hem niets kan schelen wat anderen zeggen, al zijn het doctoren of professoren. Hij is gewoon uit eigen oogen te zien. Ik heb waarlijk niet getracht den Heer S. tot andere gedachten te brengen: ik heb alleen kritiek uitgeoefend op wat hij beweerde en daar hij zelf de Engelschen aanhaalde, heb ik die in den arm genomen.

Ik achtte het in het algemeen belang en een eisch van recht voor ons land om zijne phantastische beschouwingen te weerleggen; de lezers mogen nu oordeelen. Ik werd hierbij geleid door de volgende wijze en opmerkenswaardige woorden: „Ook onze opvolgers zullen eenmaal anders denken dan wij: maar men moet bedenken, dat, als wij aan onze aanstaande opvolgers leeren met onredelijke minachting op het werk onzer voorvaderen neer te zien, wij dan niet verwachten mogen, dat zij later eerbied voor ons streven zullen hebben." Dit werd geschreven in 1807 door niemand anders dan .... den Heer Leonard A. Springer. Merkwaardig, dat hij, aan zijne eigene meening afvallig geworden, de eerste is op zijn gebied, die er de waarheid van ondervindt.

S. v. H.

*) Daar de heer Leonard A. Springer niet van zijn recht van verweer in ons blad meent te moeten gebruik maken, sluiten wij hiermede over dit onderwerp het debat.

RED.

ZUIDERZEEBOT.

WIE onze groote steden doorwandelt, zal deze visch allicht in den handel zien, 't zij hij ze ontdekt, als ze nog staartwippend en vinnenkrullend op den kruiwagen liggen van een Huizer vischboer, van zoo'n grooten vent in donkere boezeroenmouwen en met een zwartlakensche pet bijna tot over de geringde ooren gehaald, — de man, die, als hij niet om de drie passen: „Boo! boo! boo!" roept, op luiden ruzietoon spreekt, — 't zij ze uitgestald lagen in glibberig verglijden aaneengeplakt op het marmer van een vischwinkel-toonbank.

In gebakken staat ook wel lokken de botjes de smulgragen in de deftiger vischsalons, of gelden als 't summum van heerlijkheden in schaftkelders, waar ze op de raamplanken tusschen eieren en zuur prijken, rondom roodbruin gebakken tot in de vaneeen gebolde krimpsneden.

Om aan zulk een kolossale vraag te voldoen, moet er heel wat bot gevangen worden, want niet enkel de steden, ook het platteland wenscht zijn gebakken botje op tafel te zien. Bot is een levenstaaie visch, die flink tegen het vervoer kan, en dus vrijwel aan iedere markt of afslag levend kan aangebracht worden. Dwars over de Veluwe rijden de Harderwijker vischboeren met hun bellenrinkelende paarden bij avond en nacht, om in het midden des lands 's morgens levende bot ter markt aan te voeren.

De Noordzee levert een massa in netten gevangen bot; toch wordt er jaarlijks ook in de Zuiderzee wel 1½ millioen K.G. bot gevangen, die tot 3 tonnen gouds opbrengt. Er wordt aan de Zuiderzeebotten dan ook geen gelegenheid gegeven om te groeien: nauwelijks twee à drie jaren oud worden ze in den regel al voor de consumptie opgeëischt, zoo ze al niet vroeger in kuil- of sleepnetten werden gevangen. De allerjongste, die met kleine scholletjes samen zwemmend, in de kuil gevangen worden, konden zeer goed het leven behouden, als ze slechts dadelijk weer aan hun element werden terug gegeven. Ieder jaar toch groeit een bot vijf centimeter in lengte, en een goed gehandhaafd verbod tot het aanvoeren van ondermaatsche visch zou aan de botvangst in Kilogrammen verbazend ten goede kunnen komen.

Geboren buiten onze kusten in de groote zee, waarheen de geslachtsrijpe bot zich dan ook begeeft, vanuit de binnenzee, komen er jaarlijks millioenen botjes en scholletjes van 4 à 5 centimeter lengte over de Wadden aangezwommen om zich te voeden

in het ondiepe, brakke water met de door hen gewilde bodemschaaldiertjes: grootere botten vinden daar een tafeltje-welbereid met strandgapers en kokhaantjes als hoofdschotel. De Zuiderzeebot is daar dus slechts te gast, wat in de laatste jaren vooral duidelijk bleek door waarnemingen, waarbij bijna geslachtsrijpe bot gemerkt werd en weer te water gelaten. Na den paartijd werden er geregeld van die gemerkte exemplaren teruggevangen in de Noordzee en het Kanaal, waaruit hun afreis met bestemming om zich in diepzee voort te planten, bewezen was.

De schelletjes verlaten al op jeugdigen leeftijd de gastvrije Zuiderzee voor ander voedselgebied: volwassen schol is een uitzondering in de Zuiderzee, terwijl de bot van 20 centimeter er regel is.

Hoe de Zuiderzee-visschers de bot bemachtigen? Voornamelijk met sleepnetten, die bij 6 of 8 stuks tot „een span", een lange nettenbaan, vereenigd, tusschen twee vaartuigen worden voortgetrokken, dicht boven den zeebodem, zelfs door den grond.

Met lood bezwaarde 1 Meter lange kneppels houden ze rechtstandig uitgespreid. Voor den weekeren grond is sleepwant het meest geëigende vischtuig. Een botsleepnet bestaat uit twee netten, welke tegen elkaar gelegd zijn, het achterste wordt gevormd door zeer wijde maasvakken of „ladders", 't grootere voornet bestaat uit fijn garen met nauwe openingen. Door het aanslepen tegen de watermassa in, — wat ook wel door visschershanden verricht wordt, — dringt het fijnere net door de open vakken van het ruime en vormt daarin als het ware zakjes, waarin de opgesleepte bot verward raakt en gevangen blijft.

Huizer, Spakenburger en Marker visschers voeren met hun sleepnetten de vetste visch aan, welke in den regel een flinken prijs maken kan.

Met stilstaande netten, z.g.n. „staand want", wordt in 't Noorden der Zuiderzee niet gevischt. Die zijden netjes zijn te licht voor den sterken stroom, welke de getijden er zetten. De kleinere, Zuidelijke havens vooral visschen er wel mede, wat daar voor menigen ouden schipper, die in de groote teelten niet meer mede kan, de gelegenheid biedt om met zijden botnetten nog zijn hart aan het visschersbedrijf op te halen. Hoorn en de Lemmer visschen ook met staand want onder de kust.

De meeste visch wordt gevangen in den driehoek door Stavoren, Enkhuizen en Urk begrensd: de visscherij is daar soms zoo intensief, dat de verschillende soorten van want het met elkander te kwaad krijgen en verkeerde praktijken er te betreuren vallen. Daar vooral vindt men ook de z.g.n. „bot van een goed plekje", n.l. op den zachten kleibodem gevangen, welke van zulke uitstekende kwaliteit is.

De Noordelijke havens visschen daar voornamelijk met hoekwant. Aan een langen lijn worden bij deze vischwijze een 250-tal haken bevestigd met korte, aangeknoopte eindjes visschersgaren. Iedere haak wordt voorzien van een gekookte garnaal als aas, waarna de beug, uit verscheidene aaneengebonden lijnen bestaande, te water wordt gelaten bij het varen in een bepaalden koers. Men zal verbaasd staan over de lengte van zulk een beug, als men vernéemt, dat een enkele botter b.v. van het Enkhuizer Zand tot aan het eiland Urk een 70 à 80 aaneengebonden lijnen uitlegt over den zeebodem.

Die inzet op hoop van zegen is wezenlijk niet gering! Zulk een visscher betaalt voor het schoonmaken (spleten) en azen per lijn 10 cents de uit- en thuisreis met meerderen aan boord geeft kostvertering, terwijl het gevaar steeds groot is, dat de beug door nettensleepende vaartuigen of ankering wordt stuk geslagen, vaak is er weinig meer van terug te vinden. Dat alles moet bij het lichten der beug door de vangst worden goedgemaakt en wie de visscherij-berichten in de dagbladen er eens op naziet zal o! zoo vaak „vangst niet bevredigend" vermeld vinden.

Bot wordt niet alleen in de zomermaanden gevangen ook in den herfst en bij open water des winters moet menige visscherman er op uit, wanneer de risico van het bedrijf door najaarsstorm en slecht weer des te grooter is.

Loopt de Zuiderzee vol drijfijs en kan bij doorgaande vorst de ijsvloer de visschers dragen, dan is in het Zuidelijke deel der Zuiderzee nog wel eens een winterbroodje met botvisschen te verdienen. Met sleden trekken ze er op uit, een eind van den wal worden een groote bijt en eenige kleinere er omheen gehakt, waarna met behulp van een zeer lange lat in elken bijthoek een netje onder het ijs wordt gelaten.

't Is dan zaak om de op den zeebodem slapende botten te wekken, waartoe er op het ijs leven gemaakt moet worden. Hiertoe bedient men zich van een z.g.n. „klopmouw", een zwaar, met ijzeren banden beslagen stuk hout, dat men aan een touwtje een eind omhoog trekt bij een uiteinde, om het telkens weer met doffen bons op het ijs te doen neervallen. De bot ontwaakt dan met schrik, woelt zich omhoog van uit den zandigen bodem zwemt schichtig heen en weer bij al die herrie in den tijd van stille winterrust en raakt zoo in de netjes gevangen.

't Is een koud werkje, dat blotkloppen en 't geeft in den regel een zuurverdiend loontje, waarbij nog het gevaar komt, dat het wrakke ijs losraakt en zich in beweging zet. Menigen winter lazen we van aldus op een ijsschots afgedreven botvisschers, en velen zijn ook, overvallen door mist of verdwaald op de grauwe vlakte, nimmer weer teruggekeerd van zulk een tocht.

Visch wordt nu eenmaal duur betaald, overal!

G. DE GRAAF.

BOEKBEOORDEELING.

Boomen en Heesters in parken en tuinen door H. F. Hartogh Heys van Zouteveen, Zutphen P. van Belkum Az., geen jaartal. 20 afleveringen à f 0.30.

WIJ ontvingen de eerste aflevering van het bovenvermelde werk ter bespreking in „Buiten". De titel zou doen vermoeden, dat men hier te doen heeft met een boek over het gebruik van boomen en heesters, doch bij het nazien van de korte inhoudsopgave, die in het prospectus vermeld is, bleek ons duidelijk, dat het de bedoeling is een boek te geven over tuinarchitectuur. Volgens deze inhoudsopgave toch zal het eerste hoofdstuk *Algemeene voorschriften en beschouwingen* bevatten; het tweede beschrijft den *wintertoestand* 1°. van kegeldragende gewassen, 2°. van loofboomen en heesters; het derde behandelt den *vorm en de kleur der bloemen;* het vierde *het ontluiken van bladeren en bloemen*, het vijfde *kleur en vorm der bladeren;* het zesde *vruchten en herfsttinten;* het zevende *beschrijving van het versieringsmateriaal;* het achtste *oerbosschen* en het negende *parken en tuinen*. Dit laatste hoofdstuk zal zeer uitvoerig worden, daar hier niet alleen de toepassing zal besproken worden van de in de vorige hoofdstukken vermelde feiten en theorieën, doch ook de publieke parken, boulevards, lanen en verkeerswegen, begraafplaatsen, villa-parken en kleine tuintjes, alsmede de villa-terreinen achtereenvolgens zullen behandeld worden. Aan het slot zal een lijst (tevens register) gegeven worden van synoniemen van kegeldragende gewassen en van loofboomen, heesters en klimplanten.

Men ziet hieruit, dat de schrijver zich een alles behalve gemakkelijke taak gesteld heeft. In hoeverre hij er in geslaagd is, valt uit een eerste aflevering, waarschijnlijk nog niet het twintigste gedeelte van het geheele werk, zeer moeilijk te beoordeelen. Bij het nazien van den inhoud rees bij ons echter de vraag voor wien dit boek eigenlijk bestemd is. Voor gewone kweekers is het te uitvoerig en theoretisch, voor liefhebbers kan het weinig of geen nut hebben. Er blijven dus de boomkweekers, en meer speciaal de tuinarchitecten over, doch hun aantal is in ons land slechts gering. Daarbij wil het ons toeschijnen, dat het zich niet gemakkelijk laat lezen, het is meer een leer- dan een leesboek, wat jammer is, daar het hierdoor voor vele plantenliefhebbers minder bruikbaar zal zijn. Reeds op de eerste pagina troffen wij de zin: „En zoo is het een feit, dat bij één der talrijke pogingen, om het park Trianon bij Versailles, onregelmatig aan te leggen, men er toe overging, het wegennet af te bakenen volgens den weg, aangegeven door een dronken man, dien men over het terrein liet dwalen. Men kwam aldus, beweerde men, tot de „natuurlijkste" lijnen." Een dergelijke, destijds blijkbaar ironisch bedoelde overlevering mag in een ernstig boek niet als ernst worden vermeld, zij ontsiert het.

Wij stellen ons voor, op dit werk, wanneer het compleet is, meer uitvoerig terug te komen, en hopen er dan een gunstig oordeel over te kunnen uitspreken. Ook vertrouwen we er dan een opgaaf in te vinden van de bronnen, die de schrijver bij het samenstellen raadpleegde, en de vermelding van een jaartal, dat, voor een boek van dezen aard, noodig is om er waarde aan te verleenen.

De uitvoering is, wat druk en papier aangaat, goed, de afbeeldingen, die in de eerste aflevering voorkomen, kunnen ons echter geenszins bevallen; de prijs is zeker zeer matig. E. TH. W.

VARIA.

Wat zouden wij voor genoegen van onze tuinen beleven, wanneer wij niet voortdurend op onze hoede waren om schadelijke insecten, kortom alle ongedierte uit onze gewassen verwijderd te houden. Liefhebbers van rozen vooral moeten alle krachten in het werk stellen, om hunne geliefde bloemen tegen verschillende aanvallen te beschermen. Een prachtig middel tegen parasieten op rozen bezitten wij thans in de Quassia-zeep, onder den naam „Rosarium", door de H.H. Cohen en Co. te Arnhem in den handel gebracht. Wij hebben dit preparaat zelf in onzen tuin aangewend en stonden inderdaad te kijken van het resultaat: alle rupsen en ander ongedierte waren onmiddellijk gedood. Wij kunnen dit middel beslist aanbevelen, 't is „een uitkomst."

DE WATERWOLF.

NIET ten onrechte draagt de Snoek den naam van „Waterwolf" of „Zoetwaterhaai". Al zijne kaakbeenderen, zelfs de tong, zijn met scherpe tanden bezet. Wat hij eens vastgegrepen heeft, laat hij zoo gemakkelijk niet weer los. Zijn vraatzucht is onverzadelijk. Iemand in het bezit van 8 Snoeken, ieder 2 K.G. zwaar, vertelt ons, dat zij in 3 weken zoo ongeveer 800 grondels verorberden. En stelden zij zich dan nog maar met voor ons waardelooze visch tevreden! In vischvijvers zijn de volwassen exemplaren een ware plaag. Zij rooven alles weg, wat maar van hunne gading is.

Jonge eenden, zwanen, ganzen en waterhoenders zijn voor den snoek een lekkernij. Kikvorschen en slangen ontziet hij niet. Hij bindt den strijd aan met den vischotter en hapt naar de hand of den voet van den in het water staanden mensch.

Alleen padden versmaadt hij en het kleine stekelbaarsje wordt door hem ontzien.

P. FRANSEN JZN.

Foto Aug. F. W. Vogt. *RUÏNE VAN HET KLOOSTER MONT MAJOR BIJ ARLES.*

AUTO-TOCHT GENUA—AMSTERDAM.

(*Vervolg*).

AAN de met lijnen en cijfers betrokken en beteekende tafels zaten de menschen en keken naar den bak in het midden, waarin de bankhouder telkens het ivoren balletje draaien liet. Zoodra het stil hield en op rood of zwart gevallen was, klonken de stemmen van den bankier en zijne handlangers. De menschen, die gewonnen hadden, haalden het geld naar zich toe of werden, indien zij er te ver van verwijderd waren, door de „handlangers" geholpen. Maar het meeste ging toch naar de bank. Stapeltjes goud en vijf-francs-stukken, of papieren geld haakten de bankhouders naar zich toe. Zij stapelden de gouden munten met hunne harkjes op een met een ongelooflijke gezwindheid en behendigheid, wisten dadelijk wat zij uit te betalen hadden en wat zij mochten opstrijken, zij deden dit zoo snel mogelijk. De tijd was geld waard voor hen, terwijl voor de spelers meer het omgekeerde het geval was: hoe meer geld, hoe meer tijd ze konden verwijlen aan de groote, lange tafels, waarvan er wel een zevental stonden in die van licht tintelende speelzaal.

De aan de lange tafels zittenden, dat waren de echte en geestdriftige, of de aan het spel verslaafden, voor hen was het geld tijd, zij genoten intens van iedere seconde spel en zaten schijnbaar onverschillig, maar toch bewegingloos loerend toe te zien hoe en wat ze verloren. Ik zou ieder van die zwakke fisionomieën, mannelijke en vrouwelijke, hier wel uitvoerig willen beschrijven, vooral de ietwat idiote cauchemar-verschijning van een kreupel, klein individu, dat met bleeke, ziekelijke vingers banknoten zat te verfrommelen, om nu eens wat te winnen, maar meestal te verliezen. Ook dames met grijs haar zaten aan de tafels, een gouden beursje hadden zij in de hand en daaruit werden telkens goudstukjes genomen, die later bij den bankier terecht kwamen. In het licht van de onder de breede, groene kappen boven de tafels brandende petroleumlampen zie ik dan ook den grooten, sterken, zwartgebaarden man zitten, die won, die stapels goud en bankbilletten won en ze als een barrikade voor zich op de tafel legde, zoodat hij als in een geldvesting was opgesloten.

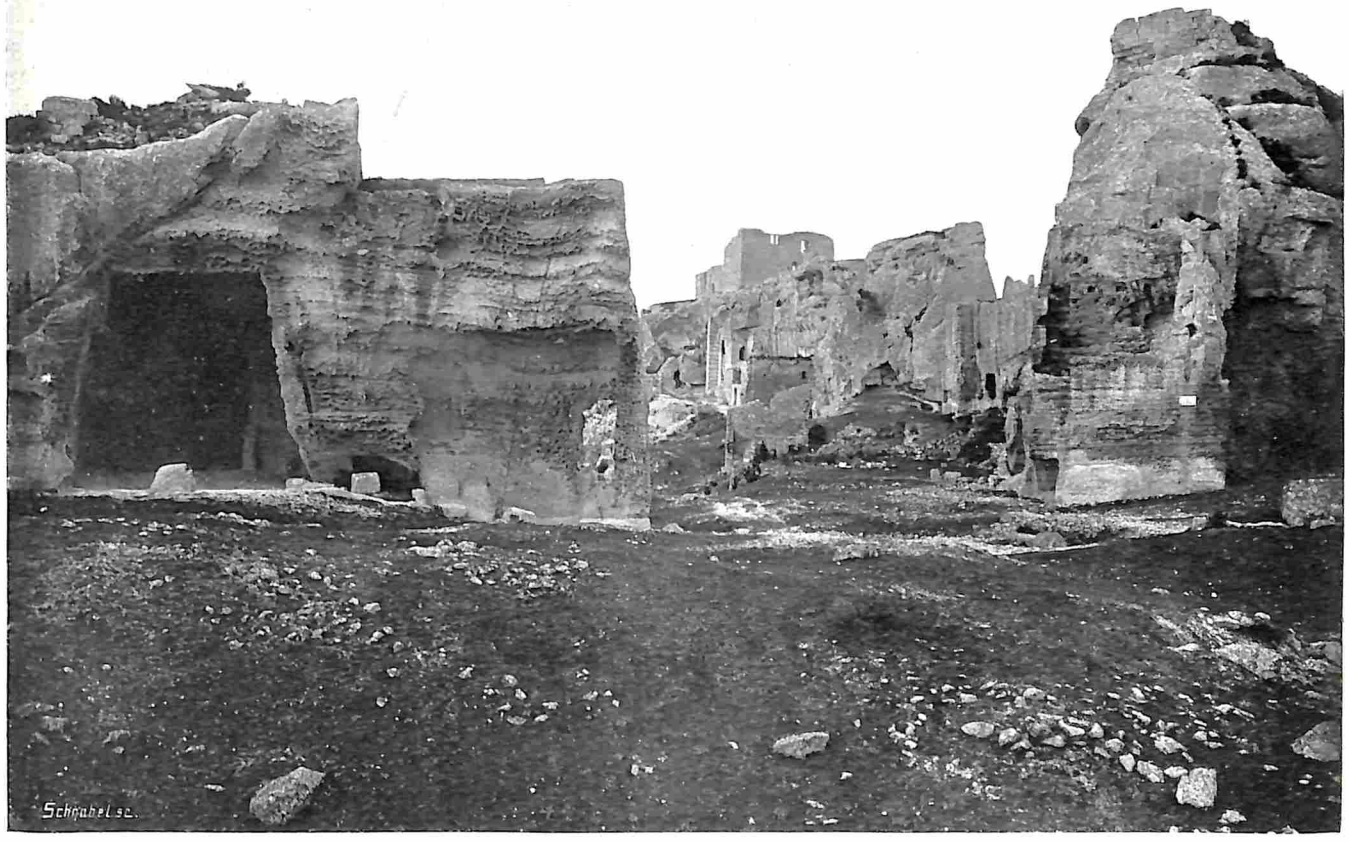

Foto Aug. F. W. Vogt. *AUTO-TOCHT GENUA—AMSTERDAM.*
STEENGROEVEN BIJ DE RUÏNENSTAD LES BAUX.

En terwijl wij dit schouwspel aan elke tafel eens gingen gade slaan, verging de tijd en wij wilden ook eens spelen. Ik verloor het eene vijf-franc-stuk na het andere en zóó snel, dat ik, gebruik makende van deze streng-vriendelijke, waarschuwende wenk der Voorzie-

nigheid, mij met bekwamen spoed van de tafel terug trok om mijn aandacht meer te wijden aan de omgeving, en dat was van alles wel het meest de moeite waard. Want ook hier was het ten slotte toch maar weer „La femme il n'y a que ça!".

Ik wandelde met onzen nestor door de zalen en wij wezen elkander de dames aan, die wij ook in het restaurant van de Hermitage hadden zien zitten. Nu stonden zij of paradeerden langs de speeltafels, met of zonder hunne heeren, ook bleven zij soms in groepen staan, die als tableaux vivants waren. De meeste van die vrouwen waren mooi, en zij hadden bijna alle mooie, slanke lichamen, die in de kostbaarste kleedijen gehuld waren en als zij zich bewogen ritselden hunne kleederen. En het aardigste was, dat men bij deze dames volstrekt niet behoefde te worden ingeleid, zij waren de vriendelijkheid zelve, zoodra zij bemerkten, dat wij door hunne schoone gestalten en gelaatstrekken eenigermate werden geboeid. Dit was inderdaad zeer beminnelijk, maar dikwijls hinderlijk, want eenige malen moesten wij ons aan charmante vervolgingen onttrekken. Waarschijnlijk aangetrokken door mijn uiterlijk van lichtelijk droefgeestig „vermoeid geblaseerde", ben ik dien avond eenige malen geattaqueerd. Ik stond bij de speeltafel en „bestudeerde" den dwerg met de ziekelijke, frommelende handen en den „embryonalen" schedel. Plotseling had ik de gewaarwording, alsof een mooie, groote kat zich met haar pels liefkozend langs mij begon te strijken en, waarlijk daar stond zulk een diana van de speelzaal in een welriekend lila gewaad vlak naast mij, ongeveer tegen mij aan.

„Comme vous avez l'air triste ce soir, mon joli petit", fluisterde ze met een zachte stem en meewarig.

En plotseling kreeg ik een schitterend overzicht van de situatie, wat waren wij beiden rolvast, zij en ik.

Om niet in uitbundig lachen uit te barsten, greep ik den arm van onzen nestor, maakte ook diens echtgenoote van de speeltafel los en gedrieën gingen wij ergens in een nevengalerij waar een spiegelend buffet was, thé-drinken. Later voegde zich ook de fotograaf bij ons, die samen met onzen bestuurder aanzienlijk bij het spel was geplunderd. Hij beklaagde zich niet en liet zich tot de sluiting van de zaal nog naar hartelust plukharen. Maar ik koos, wat ik noemde „het betere", dwaalde van zaal tot zaal, aanzag het schouwspel van weelde, dompelde mij naar welbehagen in die weeke stemming van speelplezier, list en hartstocht, en nog geniet ik van dat nachtelijk gezicht, als ik mij dien gedenkwaardigen nacht van 3 April herinner. Wij zijn ook nog toen het Casino gesloten werd naar een bar geweest en hebben daar dure dranken gedronken en heel laat zijn wij door den sterrennacht naar het hotel de l'Hermitage en naar bed gegaan.

Om half elf vertrokken wij uit Monte Carlo en uit de bonbonnière de Hermitage, welk hotel een elk aanbevolen zij, die, evenals wij, er niet om geven af en toe bestolen te worden, mits dit maar „style Riviera" en dus beschaafd en netjes geschiedt. O Tempora, o Mores! Vroeger vond men het iets rampzaligs door struikroovers op reis aangerand te worden. Tegenwoordig betaalt men gaarne een kleinigheid toe, om zich in fashionabele oorden van vermaak op delicate manier te laten uitschudden.

Van Nice, waar een koele wind waaide, hebben wij niet veel notitie genomen. Ons doel was wederom het reizen langs de kust, het stijgen en dalen op de bergen en het staren op de wijdheid van de wereld en de blauwe zee, waarbij mij telkens Gorters wondere gedicht *Mei* in de gedachte klonk:

En in een waterwieg, achter in zee —
Duizend schuimege spreien deinen mee —
Ontwaakt een jonge Triton en een lach
Vloeid' over zijn gelaat heen, als hij zag
De waterheuvels om zich en een toren
Van een wit wolkje boven zich, zijn horen
Lag in zijn blooten arm, verguld in blank,
Hij blies er in, er viel een zacht geklank,
Als zomerregen uit den gouden mond.
.....

Ja, den goden dank, zoo heb ik ook mogen zien van veie oude vreugden uitbundig de Middellandsche Zee, de zee van mijn droomen en schoonste, zonnigste verlangens, die juichend in het rijk van mijne verbeelding zijn ontwaakt.

Te Nice, waarvan wij, zooals ik hierboven zeide, niet veel notitie namen, omdat wij in Monte Carlo het Dorado der snobs hadden gekend, te Nice had ik onzen grooten romancier Louis Couperus willen bezoeken — met aanbevelingsbrieven bij mij, mij welwillend door den heer Cyriel Buysse verschaft, had ik willen beproeven met den schrijver van *Eline Vere* en *De Berg van Licht* een onderhoud te hebben, maar, helaas, de auteur was niet tehuis. verwijlde ergens in de Alpes Maritimes, en zoodoende kan ik u van zulk een bezoek niets meedeelen.

Wij haalden onze brieven nu alleen maar van het postkantoor, reden wat in de parken rond, terwijl de fotograaf weer fotografeerde, en dan gingen wij met groote snelheid op Cannes aan.

Foto Aug. F. W. Vogt.

AUTO-TOCHT GENUA—AMSTERDAM.
UITLOOPERS VAN „LES ALPINES" BIJ LES BAUX.

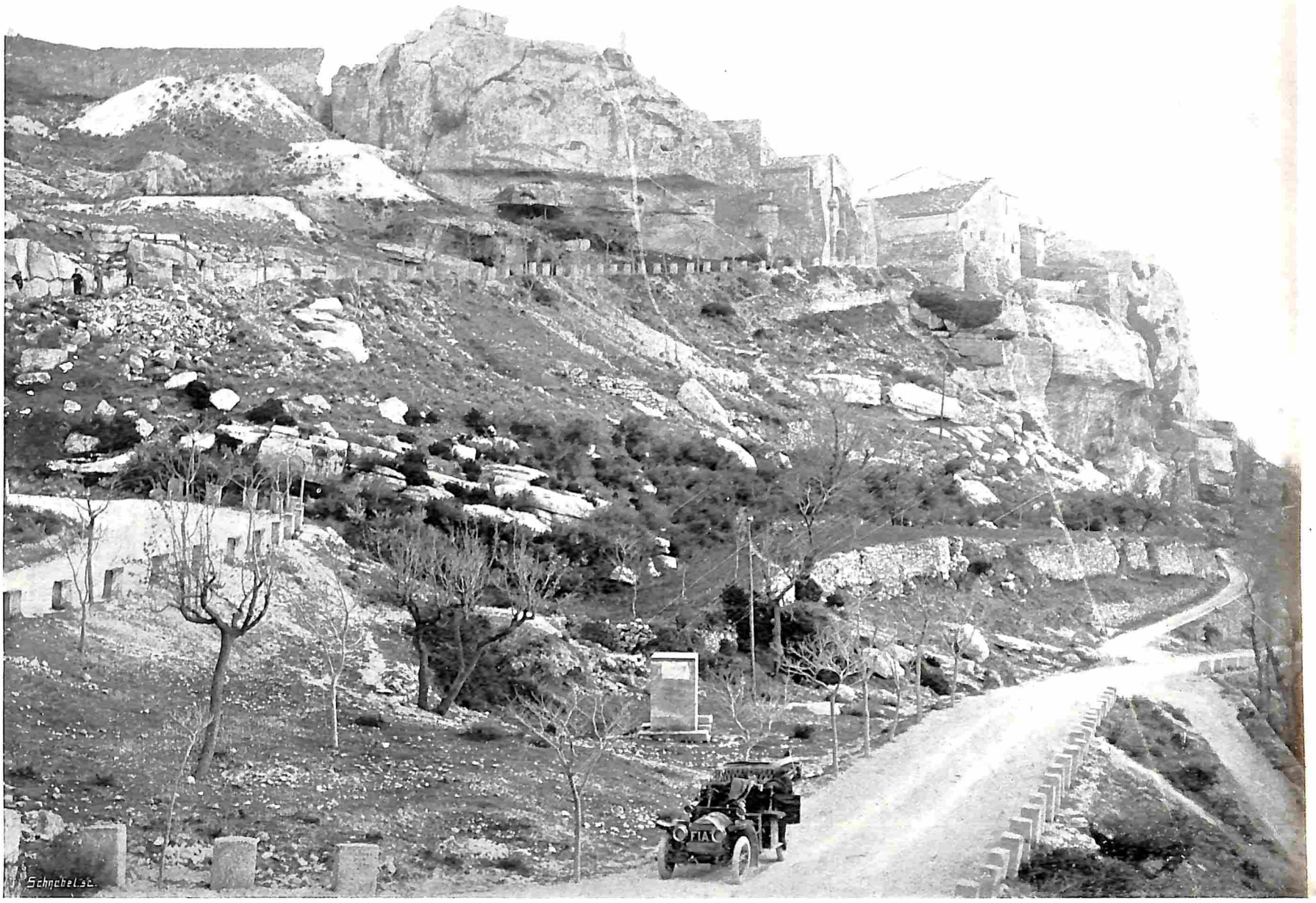

Foto Aug. F. W. Vogt.

AUTO-TOCHT GENUA—AMSTERDAM.
OP WEG NAAR DE BOUWVALLEN VAN LES BAUX.

Te Golfe Juan brachten wij een bezoek aan de aardewerkfabriek *Golfe Juan*, waar zeer mooi aardewerk wordt gemaakt, waarvan een en ander naar Holland opzond.

In de Golf lag een eskader Fransche oorlogsschepen, als zwarte klippen staken ze boven het water uit.

Te Golfe Juan is Napoleon geland na zijne ontvluchting van Elba. Een grauwe steen, die we maar niet gefotografeerd hebben, omdat de vorm daarvan weinig beteekent, duidt de plek aan, waar de groote man den 1sten Maart 1815 uit de brik *l'Inconstant* ontscheepte.

„Un bivouac fut établi sur le rivage, dans un champ entouré d'oliviers.... A onze heures, au premiers rayons de la lune, Napoléon se mit en marche avec sa petite troupe et prit le chemin des Montagnes du Dauphiné."

Te Grasse werd de keizer herkend en Désiré LaCroix vertelt verder:

„.... on se porta vers la petite colonne impériale aux cris de „*Vive l'Empereur!*"

Te zeven uur des morgens, dicht bij Vizille, ontmoette de keizer 800 man „du 5e ligne". Geheel alleen ging hij tot op twintig pas van die soldaten en vroeg met krachtig geluid:

„Soldats, s'il en est un seul parmi vous qui veuille tuer son général, son Empereur, il le peut; me voila!"

En dan klonk het *Vive l'Empereur*! opnieuw. „Les officiers entrainés par la troupe, ne résistèrent pas à l'impulsion générale; les paysans accoururent en poussant des cris de joie. Le succès de l'Empereur était décidé...."

„A Vizille, l'enthousiasme des habitants surpassa toutes les manifestations antérieures: ils se précipitaient autour de Napoléon, arrêtaient ces pas, s'attachaient à ses habits, l'assourdissaient de leurs cris de joie. „C'est ici disaient-ils, qu'est née la Révolution; c'est ici que nos pères ont, les premiers, réclamé les droits des hommes libres; c'est encore ici que ressuscite la liberté française."

Den 10den, midden op den dag, kwam Lyon in het gezicht. „Ce fut là que Napoléon reprit véritablement l'exercice du pouvoir souverain. Débarqué à la tête de quelques soldats, il commandait maintenant à une armée: maitre de la seconde ville de France.... il va reprendre possession du trône .... par la volonté bien prononcée de la nation entière". Den 13en vaardigde Napoléon de bekende decreten uit, den 14den verliet generaal Ney Lons-le-Saunier, om zich met zijn leger te Chalon bij den keizer aan te sluiten.

(*Wordt vervolgd.*)

EEN WONDERLIJKE GESCHIEDENIS.

(Slot).

TOEN Monsieur Jean van Tellegèn den volgenden morgen, tegen ongeveer half twaalf, volgens de zonnestand, wakker werd, had hij eenige oogenblikken noodig om tot zich zelven te komen, wat hem slechts ten deele gelukte. Met stom-geslagen verbazing, die in zijn verstand bleef hangen, als een strakke varkensblaas, keek-ie rond. Waar was hij in hemels naam? Zonder vermogen iets te snappen, zich iets te herinneren van wat er gebeurd was, betastte hij de fijne lakens, de zachte dekens, het groote bed, waar Richmond nevens hem dommelde, de wijde kamer met de Maria-beeldjes, de boekenkast, de goed gewreven parketvloer, met de zachte kleedjes voor het bed, het groote raam, waarachter donkergroen van boomen schitterde in de zomerzon door de gesloten gordijnen heen; de tapijten stoelen, waar zijn goed zonderling slordig op neergesmeten lag.

Hij kneep zich eens flink. „Au", riep hij zelf halfluid; „ik ben toch wakker," filosofeerde hij: evenwel, daar het hem wel eens meer overkomen was in zijn droom te gelooven, dat hij wakker was, gleed hij terug in de kussens en trachtte weer zijn denken te beheerschen, zoover hem dat mogelijk blijken zou.

— „Mais c'est le palais de la Belle, au bois dormant!..... Hoe kom ik hier?" vroeg hij. „Nou regelmatig denken!..." 'n Beroerde smaak had hij in zijn mond; hij richtte zich wat op, eerst wat drinken als het kon. Of het zoo behoorde, zag hij toen naast zijn bed, als door tooverij, een dikke flesch, half gekurkt, en een glas staan. „Mooi zoo, 't schijnt hier goed te wezen." Hij schonk zijn beker half vol, rook eens aan het bruischende goed, en slokte toen met innerlijk genoegen het glas leeg: hè dat verfrischte, limonade gazeuse, dat knapte je op! Nu was hij toch wakker, wat drommel! Nou begon hij er iets van te snappen.... een flauwe herinnering dreef aan, groeide,.... groeide, juist: „Gisteravond of beter dezen nacht hadden ze de schatten van Peru gevonden, het kasteel ontdekt van den een of anderen verdreven burchtheer!.... Dat was namelijk zóó gegaan:

Toen ze bij Gaston gekomen waren, was er niemand geweest. Maar op zijn deur had een briefje gehangen met 't mysterieuze

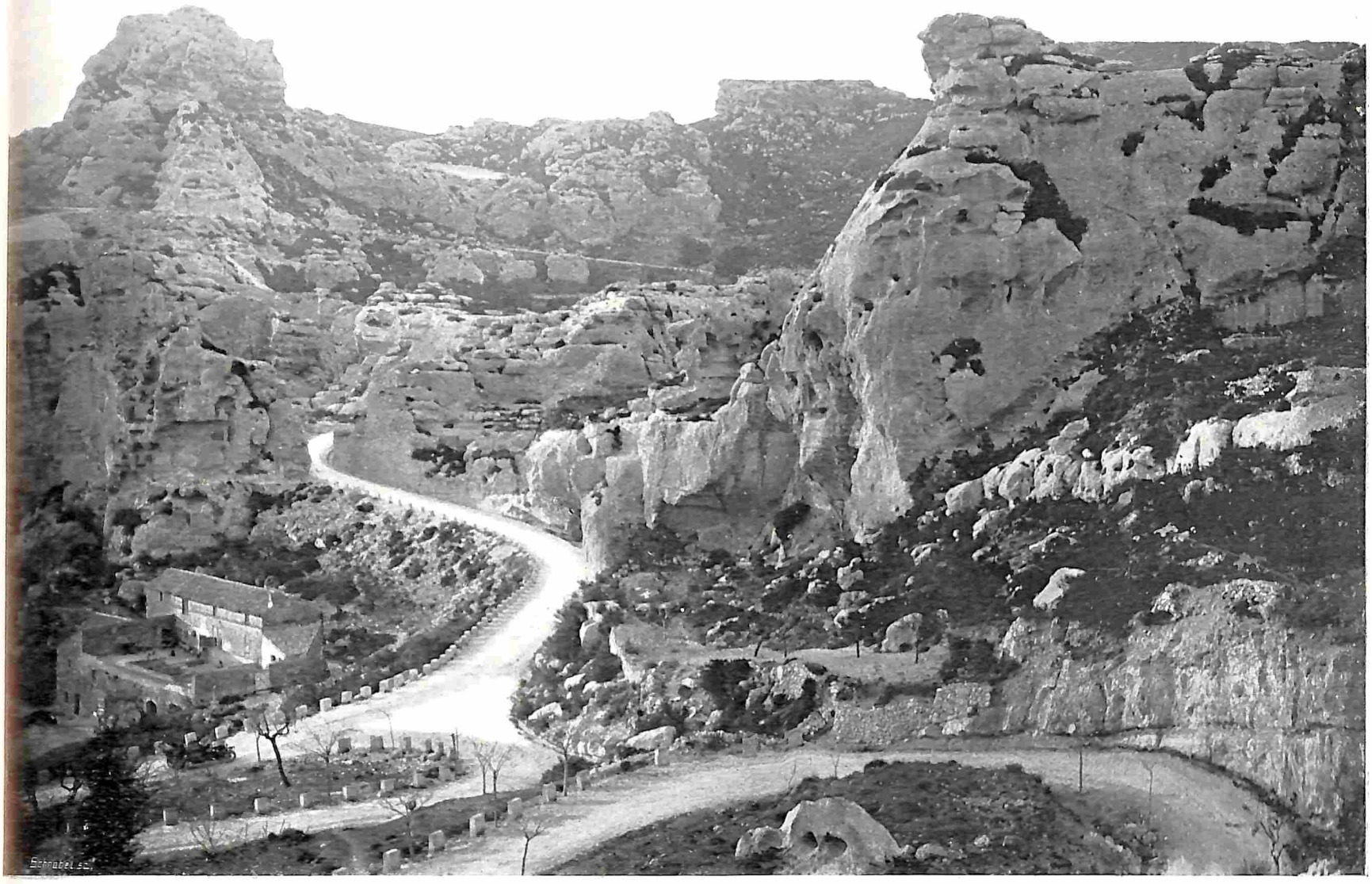

Foto Aug. F. W. Vogt.

AUTO-TOCHT GENUA–AMSTERDAM.

EEN INDRUKWEKKEND GEZICHT OP DE ROTSEN VAN AF DE RUÏNE VAN LES BAUX.

opschrift: Numeri: Chap. 20: vers 11. Dit nu was bepaald voor hen bestemd geweest, want behalve de Salengre liep er niemand van de vrienden op een door-den-weekschen-dag met een Bijbeltje of ander religieus werk in zijn zak. Ze hadden toen gezocht en gevonden, dat daar staat: „Toen hief Mozes zijn hand op en hij „sloeg de steenrots tweemaal met zijn staf en daar kwam veel „waters uit, zoodat de vergadering dronk, en hunne beesten"....

— „Ik ben nieuwsgierig, wie de beesten zijn," had de Salengre toen nog gezegd.

Ondanks dat, was het niet duidelijk geweest. Bij gebrek aan eene staf hadden ze tweemaal met de hakken op de vloer gestampt, zonder nog te begrijpen, waar dat voor dienen kon en zonder geloof aan het effect. En „waters" was er dan ook wel niet gekomen, wel echter de sombere stem van Gaston uit de diepte, die riep, dat ze bij hem moesten komen, en dat er wat schoons was te zien! En de houten deur, die ze nooit anders dan dicht gekend hadden, had zich geopend, en langs de bochtige wenteltrap, door donkere steenen gangen, waar je je stootte, waren ze in een dichtbelommerden tuin gekomen, die de cour vormde van het groote somber-uitziende huis, waartoe Gaston's kamer van rechtswege behoorde. En daar was in het duister van den nacht, in den geur van de planten rondom en de stilte van de hoogere vreugd, eene met wijnloof versierde disch aangericht geweest, waar stoffige flesschen in bosjes te samen stonden, en waar nevens nog twee vrienden van Gaston op de ex-divans gelagerd waren. Zonder ook maar iets te vragen, hadden ze de eerste teugen genoten van de pure vloeistof, die als door Mozes' staf uit de rots scheen gesprongen te zijn. Van alles moesten ze proeven, van oude, zachte Bordeaux, van droge, witte Bourgogne, toen van zoete, vurige Samos en ze hadden de nog aanwezige Champagne en likeuren tot later terug gewezen, wijl Gaston hen eerst het heiligdom wilde laten zien in al zijne heerlijkheden. Alzoo waren ze hem het huis in gevolgd.

Hij liet hen eerst een keuken zien, met nog voorraad van koffie en plantenboter, met schalen en complete serviezen, vorken, lepels en tevens een petroleumtoestel, een „driepits" bewonderde Gaston, die een kenner was. Toen waren ze door een donker vertrek, dat wegens zijn met zand bedekten grond, zijn waterkraan en een voetbad de „badkamer" gedoopt werd, in de kelder afgedaald, langs een wankele steenen trap, waar ze in de diepte overvloed nog vonden — wel een paar honderd flesschen! — van de Bordeaux, de Bourgogne, en de „Samos" voornoemd, alsmede eenige flesschen, een dozijntje maar, uitgelezen Champagne, en daarnaast onder een plankje met een flesch Chartreux en eene idem Benedictine, nog een stapel „limonade gazeuse", voor de nasmaak!

Vervolgens waren ze weer naar boven gegaan, nog wat flesschen torsend, die onderweg in de grafkapel van den feestdisch werden bijgezet. Daarna ging het naar de eerste étage, waar ze een viertal ruime gemeubileerde kamers vonden, half opgemaakt, zooals in een buitenhuis, als de menschen uit de stad zijn. En in triomf had Gaston een kast opengemaakt, waar hij de stapels schoone lakens toonde, allen bespeld met namen als: „Lorette", „Marie-Louise", „Madame Le..le..le....", hij herinnerde zich niet meer.... nou dat kwam er ook niet op aan. En die twee maal twee kamers hadden paarsgewijze een andere opgang. De twee eersten waren minder compleet gemeubileerd, dan de twee laatsten, waar Jean nu lag; deze waren mooier, met gordijnen voor de ramen, een boekenkast en matjes op den vloer; ook meer stoelen, fauteuils zelfs, terwijl de anderen geen verder ornament hadden dan het bed, de stoel en de tafel. Maar staande lampen waren er in iedere kamer, en petroleum, zoo duur anders, stond er beneden nog in een groote bus!

En hunne blijmoedige verheugenis over zooveel schoons was geene geringe geweest!

Gaston had hen toen verteld, dat hij voor hem, de Salengre en van Tellegèn, de „mooie" twee kamers gereserveerd had, zoo ze wilden, en voor zijn vrienden, het vee, de „gewone". In hun appartement, hij gezeten op den rand van het bed, zij ieder in een fauteuil, rustig voornaam wat cigaretten rookend, hadden ze de zaak bepraat. En de slotsom was geweest, dat ze het best konden wagen er dien nacht te blijven, morgen zouden ze wel verder zien. Het huis had moeten toebehoord hebben aan een kleine zustervereeniging, was de conclusie; dat zag je aan de namen op de lakens, de beeldjes en religieuse snuisterijen! Die kwamen morgen niet terug voor dag en dauw! Daar de luiken, die in de eerste kamers op de straat uitkeken, toegemaakt waren, en de ramen, op den tuinkant gelegen, met gordijnen konden worden gesloten, was er geen gevaar voor inkijken, te meer omdat tegenover den eenigen open kant, dàár waar de inrijpoort was — flink met staven aan den binnenkant verzekerd — zich, aan de overzijde der straat, een blinde muur bevond. Trouwens, het dicht gebladerte van den tuin spotte met alle nieuwsgierigheid van buiten en de Salengre merkte lachend op, dat de zusters zich hier wel flink alleen zouden hebben gevoeld.

Daarna weer afgedaald tot in de nachtkoelte van den tuin,

waar boven hun hoofd de sterren reeds begonnen te verbleeken, en een zacht licht door te sijpelen begon, vaag reeds, de wanordelijkheid van den feestdisch verlichtend, hadden ze den nacht in stilzwijgendheid en vreugde geëindigd. Vreugd, om wat ze gevonden hadden en zwijgend, wijl de visie's van vreemde levend wordende droomen hun fantastisch geestesoog geboeid hadden gehouden, als de rijk-Oostersche vertellingen uit de Duizend en ééne Nacht....

„De zegen des Heeren is het beginsel der Wijsheid", mompelde de Salengre nadenkend, toen hij den volgenden dag, na een verfrisschend bad, in de koele schaduw van den tuin als een echte kloosterling rondwandelde. In de keuken was Gaston bezig met het dejeuner te bereiden. De plantenboter siste in de pan en een aangename geur van bradend vleesch prikkelde even zijne reukorganen.

Marcel, een van Gaston's vrienden, die de linkervleugel bewoonden, bracht een flesch Samos boven, als apéritif.

Toen, na het dejeuner onder een glas Bordeaux, terwijl de koffie trok, kwam de situatie natuurlijk weer ter sprake. De Salengre was er over begonnen met het voorstel zich een groom aan te schaffen, dat in ernst opgevat door de anderen, nu bestreden werd uit een oogpunt van veiligheid. Want voorzichtigheid bleef toch altijd een vereischte, vooral 's avonds als de lampen opgingen. Als de goede genius eens plotseling terugkwam, moest er op stel en sprong de aftocht kunnen worden geblazen. Ze konden er wel blijven, mits ze op hun hoede waren. Alle buitendeuren waren van binnen nog eens flink versperd geworden en alleen de houten deur op de tusschentrap, die uitkwam in de afdeeling van het huis, waar Gaston woonde, wiens kamer juist boven de kamers der linkervleugel was, hadden ze met een knip voorzien aan den binnenkant. Maar door die deur kon niemand in, dan via het andere perceel met de kippenlooptrap.

— „Maar hoe ontdekte je 't toch, Gaston," vroeg Jean. „Vroeger wist je er toch niets van?"

— „Dat zal ik je zeggen. Je weet, door het gangraam boven kijk je op dezen tuin. En die deur hier op de trap, waar jullie doorgekomen zijn, had allang door zijn mokkende geslotenheid mijn ergernis opgewekt. Nu moest ik voor Charles Rolin, die heelemaal beneden hiernaast gewoond heeft, gisteravond iets halen, wat hij vergeten had. Hij geeft me den sleutel, ik ga daar binnen, kom in het tweede vertrek, waar het zandig is, en zie door een met planken versperden uitgang een poortje, dat op dezen tuin uitkomt. Ik denk, jongen, Gaston, dat kon je gelijk wel eens gaan exploreeren, je hebt toch niets te doen. Je ziet, ledigheid is des duivels oorkussen. Ik trek met mijn ontzaggelijke musculaire kracht een plank weg, en bevind me hier. Nou, daar rechts beneden, waar de boel zoo verlaten is, zag ik wel, dat 't niks was. Maar die keukendeur trok mij aan. Ik snapte wel, dat het dàt huis was, dat naast me zoo nijdig dichtgespijkerd zit op den hoek van de Rue de la-Fontaine-du-But en onze straat. In de keukendeur zit de sleutel! 'n Mensch moet toch maar wat vergeten! Nou en zoo ontdekte ik de toestand! Toen terug ben ik niet weer door de benedenvertrekken gegaan, maar ben de steenen trap opgeloopen, naast de plankenversperring, ontdekte toen halverwege de tweede suite kamers, klom toen hooger en vond de deur, die op onze trap uitkomt. Die hadden ze, stel je voor, met papierproppen knelgezet. Ze was niet eens dicht! Eigenlijk is het beschamend, dat we er zoo weinig moeite voor hebben behoeven te doen, maar 't is toch te goed om het om die reden alleen te versmaden, niet? Je vat, dat ik zeer tevreden was, ik heb er een fleschje Bourgogne op gedronken, om mijne zenuwen wat te bedaren, en toen verzonnen wat ik doen kon om 't behalve aan Marcel en Tristan, die er gisteravond ook waren, aan jullie mee te deelen, als je soms kwam. Want we moeten het onder ons houden en we zullen slechts introductie's gunnen aan die menschen, ons ieder persoonlijk en ter goeder naam bekend.....

— „Ik stel jullie voor voorloopig hier te blijven wonen: we moeten niets bederven; alleen laten we ons door de aanwezige voorraad, en de eenmaal bestaande comfort doen betalen voor de rol van huisbewaarders, die we wel zoo goed zijn op ons te nemen. Ik heb gezegd...."

— „Wat een bof, dat ze ons eergisteren net het hotel voor onzen neus hebben dichtgesmeten," zei Jean.

— „'t Past in mekaar als 'n legkaart," antwoordde Gaston.

Den veertienden Juli, de dag van het „fête nationale", woonden ze er al een dag of tien. Dien dag, dat het woelende Parijs ééne kermis is, hadden ze bestemd, om in de afgezonderde stilte van den tuin, gescheiden door de dikke muren van de rond hen in de straten joelende, schreeuwende en blèrrende menigte, wier gedruisch slechts als een vaag rumoer tot hen doordrong, een Romeinsch bacchanaal aan te richten. Om twaalf uur 's middags stond in de schaduw van het dichte gebladerte de feestdisch gereed. Met van alle kanten saamgeraapte franks hadden ze lekkernijen, vruchten en gebak in de veste gehaald. Met hunne invité's samen, allen gekleed in losse, lichte gewaden, de haren omkransd met wijngaardranken, hadden ze zich gelagerd om den disch, voorzichtig hunne lippen plengend in den puren wijn; goede cigaretten rookend in loom nastaren van de fijne rookspiralen.

In rustige gesprekken was de middag aangevangen. Schilderkunst, muziek, litteratuur, waren om en om besproken geworden, op steeds ernstiger en steeds abstracter wijze. Toen was het gesprek minder algemeen geworden, was de luide toon getemperd met het afnemende licht, en met den avond was nog slechts een zacht lispelen waarneembaar, dat zich paarde aan het suizen van de, door de avondkoelte even bewogen bladeren der cypressen. Bloemen en vruchtenschillen, in teere tinten, lagen over het tafeldek verspreid, tusschen de rijzige onbewogenheid der leege flesschen en de champagne-roemers in. En er omheen vierden de aangezetenen in de, door de drukte buiten om in de verte, nog stiller lijkende rust, de triomf van hunne jeugd....

En de nacht viel.... Door het loover kwamen even zoo nu en dan, als beschermende godinnen, de sterren twinken, tevreden schouwend op dit hoekje der aarde. De hangende duisternis, stond als een zwijgende schildwacht, tusschen de sprookjesachtige weelderigheid van den tuin, en de flakkerende lichtschijnsels boven den muur, uit de nabije straat, waar de dichtgesloten luiken van het huis, dat hen in zijn cour herbergde, met een masker van onwetendheid in het rumoer staarden. Tot alle geluid, ook buiten, minderde, en de stilte, uit de hoeken tredend, waar ze zich schuil gehouden had, zich over de stad mede te verspreiden begon. En in het midzomer-nachtelijk halfdonker van den tuin, was alleen bij oogenblikken het geruisch van zacht, loom bewegen waarneembaar, en gloeide soms ook de branding van een cigaret op, die dan plotseling witte gewaden, en lange haren verlichtte, met wingerd doorweven en een glans riep op een glimmende voorhoofds- of een armband....

Tot de morgen kwam en hen half droomend, en half wakend vond, dicht tegen elkander bij groepen, naast de lage tafel, in wanorde.

Twee van hen ruimden in den middag af: nadat de meesten verfrisschingen en een bad genomen hadden, werd het festijn voortgezet. Dit duurde drie dagen....

Den vierden dag rustten zij. Toen keerde het dagelijksch leven terug, dagen lang: grooter en minder groote vreugd als eenzame vuurpijlen er uit opschietend. Voorzichtig gingen ze steeds in en uit, nooit te zamen, altijd afzonderlijk, om niet de aandacht te trekken. De voorraad provisie verminderde, bijna een maand waren ze er nu te zamen geweest. De twee vrienden van Gaston waren vertrokken naar de „campagne" en de eensgezindheid in geloof en leven was er te grooter om geworden. Maar het einde naderde.

Eerst kwam op een nacht een schrik: schreden werden in den tuin gehoord, het kiezel had geknerst: in vijf minuten waren de kamers verlaten, en door de wentelende torentrap en de houten deur, die ze natuurlijk in den slaap hadden kunnen terug vinden, als het noodig was geweest, waren ze op Gaston's oude kamer gekomen. De nacht was wakend verder voorbij gegaan; maar hoewel Gaston, die het eerste op zijn kamer teruggeweest was, beweerde licht door de spleten in de luiken van de beneden-verdieping te hebben zien schijnen, was er verder niets storends gebeurd en den volgenden nacht had hen weer op de étage van hun „slot" terug gevonden. Maar niettegenstaande dat, men voelde dat het eindigen ging: bovendien was de wijnvoorraad bijna uitgeput: en net toen de Salengre een avond had mede gedeeld, dat nog slechts twee flesschen du vieux Bordeaux restten, kwam den volgenden dag de explosie.

In den warmen zomerdag was Jean naar het postkantoor geweest om geld te halen, dat aangekomen was: terug weer de Butte beklimmend, ondanks zijn flanellen pak smeltend van de hitte, kwam hij door de bovendeur in het „slot", waar niemand thuis was, en wilde een bad gaan nemen. Gekleed stak hij den tuin over, en ging de keuken in, en schrok onmiddellijk nerveus terug bij het aanzien van een pastoorshoed, een reiszak en een zwarten ebbenhouten stok op een der stoelen. Boven klonken schreden op dit moment! De „curé" was boven op de „gewone" kamers, zou de wanorde zien en....! Zich zelf meester blijvend, sprong Jean terug, stak den tuin weer over, en verdween vlug in de boventrap. Alleen stak hij onderweg vlug alles bij zich, ook wat er nog lag van zijne vrienden en reisde toen af door de houten deur in de trapkromming, zorg dragende geen leven te maken, en de deur weer met papier knel zettend.....

Buiten ijlde hij weg, de anderen te waarschuwen.

De abbé Louzun was dien dag uit de campagne te Parijs terug gekomen, voor de aanstaande vergadering van Fransche geestelijken. Daar hij wilde zien hoe zijn oude woning het maakte, ja, er zoo mogelijk wilde logeeren, had hij van het Gare du Nord een rijtuig tot aan de Sacré-Cœur genomen, en was vandaar naar zijn vroeger verblijf gewandeld, dat hij was binnengetreden door een gang, welke langs de verlaten rez-de-chaussée in den tuin uitkwam, en die de ongenoode bezoekers over het hoofd hadden gezien.

Een vaag vermoeden van wat er gebeurd was, drong tot hem door, toen hij door den tuin gaande naar de keuken, de lage tafel, die nog resten van het dejeuner bevatte, met de leege wijnflesschen had bemerkt. Meer nieuwsgierig dan verwonderd, was hij de keuken binnen gegaan, waar nog badhanddoeken te drogen hingen, en alles duidde op een meer dan vluchtig bezoek.

Toen hij in den kelder de aangerichte verwoesting van zijne wijnvoorraad ontdekte, had hij geglimlacht bezat niet de wijngaard des Heeren nog wijn genoeg? : toen hij de ontwijdde bedden zag, een Latijnsche spreuk gepreveld en de ook reeds half leege wijwaterflesch uitgestort over de lakens: en over het vuile vaatwerk en eenige gebroken glazen had hij goedmoedig maar eens het hoofd geschud.

— „Il faut, que jeunesse passe!" had hij rustig gezegd, en dienzelfden middag had hij de sloten laten herstellen en alle uitgangen op nieuw laten verzegelen. Toen was hij weer vertrokken!

Eene week later laadde een groote verhuiswagen de meubelen en het restant keukengerij op: en op het thans voor goed gesloten huis werd een groote witte katoenen lap, een „calicot" gespijkerd, met het opschrift:

Terrain à vendre.
's Adresser .... etc., ...etc.,

hetgeen er nog staat.

TOM SCHILPEROORT.

WITJES.

(PIERIDAE).

TOEN ik nog een jongen was, hadden we een klein houten huisje, een „munnikenhokje" noemden wij het, waarin we bij voorkeur witte vlinders herbergden, zonder er nog eenig besef van te hebben, dat die eenvoudige diertjes zooveel kwaad doen. De „echte" Witjes of liever hun rupsen zijn eigenlijk de eenige schadelijke dagvlinders.

Hun onderkaken zijn samengevoegd tot een zuigtoestel, dat spiraalvormig opgerold kan worden en zuiger of roltong heet, waarmede zij nectar uit de bloemen putten.

De rupsen van alle dagvlinders hebben 16 pooten.

Onze „echte" Witjes zijn voortgekomen uit omgorde poppen. Zij kenmerken zich verder door den vorm van de knots aan het eind der sprieten, door de lengte der tasters, door de afgerond driehoekige voor- en de eivormige achtervleugels. In den ruststand worden de vleugels naar boven toegeslagen, d.i. met de rugvlakte naar elkaar.

In ons Vaderland worden aangetroffen: het Groote Koolwitje (Pieris brassicae), het Kleine Koolwitje (Pieris rapae), het Kleine Geaderde Witje (Pieris napi) en het Groote Geaderde Witje (Pieris crataegi).

Het Groote Koolwitje — lengte 26 m.M., vlucht 64 m.M. — is kenbaar aan de zwarte spits van de voorvleugels en den zwarten veeg aan den voorrand der achtervleugels. Het wijfje is duidelijk te onderscheiden van het mannetje, daar het op de voorvleugels twee zwarte, ronde vlekken bezit; van de tweede loopt een zwarte veeg naar den binnenrand. De gele onderzijde van de achtervleugels draagt gelijkmatig verdeelde zwarte schubjes. De rups, die buiten aan de bladeren leeft, heeft een lengte van 33 m.M. en is groengeel of zwavelgeel gekleurd, met zwarte puntjes bestrooid, welke op den rug gescheiden blijven, maar overigens samenvloeien. Midden over den rug en boven de pooten loopt een gele streep. Kop en rugzijde van het laatste lid des lichaams zijn grijs met zwarte stippen. Jonge rupsen zijn lichtgroen met zwarte wratjes en weinig behaard.

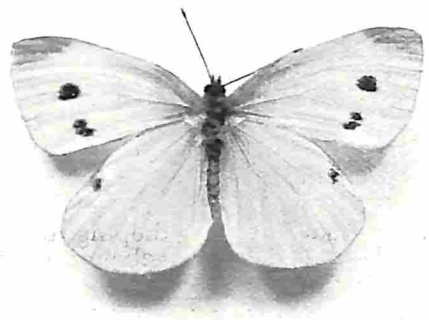

Foto P. Egmond.
KLEIN KOOLWITJE.

In Mei legt het vrouwtje hare gele eitjes aan hoopjes bij elkaar aan de onderzijde van het blad, waarop de rupsen moeten leven. Een enkele maal treft men ze ook op de bovenzijde aan. Vindt men soms één enkel eitje, dan is dat van den Kleinen Witjesvlinder, die op denzelfden tijd en op dezelfde planten rondvliegt. Na ongeveer 14 dagen komen de rupsen voor den dag, die op de planten geducht huishouden, doch ons weinig schade doen, daar zij zich voeden met in het wild groeiende kruisbloemigen en niet in zoo'n groot aantal voorkomen. Trouwens, 't aantal der vlinders was ook nog niet groot. De poppen toch hadden in den winter veel te lijden van de koude, de sluipwespen en de vogels. De meeste sterven in het barre jaargetijde. Vandaar een geringe hoeveelheid vlinders en weinig rupsen. Deze verpoppen zich echter weder, en reeds in Juli vliegen de vlinders meermalen in grooten getale rond. Spoedig leggen ze eieren en in het laatst van dezelfde maand verschijnt de tweede generatie, die ontzettend veel schade aanricht op koolakkers en zich ook te goed doet aan koolrapen en andere Crucifeeren. De rupsen vreten de planten kaal tot op de nerven. In den nazomer of het begin van den herfst verpoppen ze zich. Zoek deze poppen echter niet op de planten. De rups namelijk heeft de gewoonte bij muren, boomstammen of schuttingen omhoog te kruipen en daar van gedaante te verwisselen. Deze poppen overwinteren. Soms echter kan het geschieden, dat de gunstige weersgesteldheid aanleiding geeft tot het ontstaan van een derde generatie. Heeft dit geslacht geen gelegenheid volwassen te worden, dan komt het allerjammerlijkst om, daar de rups zelf niet overwinteren kan. Een wijfjesvlinder legt 200 eieren. Neemt men aan dat uit de helft der rupsen weer vrouwelijke vlinders komen, dan geven die weer 100 × 200 = 20000 rupsen. Het laat zich nu gemakkelijk uitrekenen, dat, al verongelukken er ook een menigte, het aantal dier veelvraten uit één wijfje voortgekomen, verbazend groot kan zijn. Komen uit die rupsen in hetzelfde najaar nog weer vlinders te voorschijn, dan is het zeer goed te begrijpen, dat er in het laatst van Augustus soms nog zwermen vlinders rondvliegen, welke dikwijls groote tochten ondernemen. In 1854 brachten zelfs de rupsen een trein tusschen Brünn en Praag tot stilstand. Over een lengte van 200 voet, zegt Brehm, waren de spoorstaven dicht bedekt met rupsen, in een brijachtige massa veranderd door de drukking der wielen. Deze pap had de rails en raders zoo glad gemaakt, dat de wrijving niet meer voldoende was voor de rollende beweging van den trein en de wielen op dezelfde plaats bleven ronddraaien, zooals ook wel voorkomt, nadat het geijzeld heeft en het treinpersoneel zand of asch op de baan moet strooien om verder te kunnen komen.

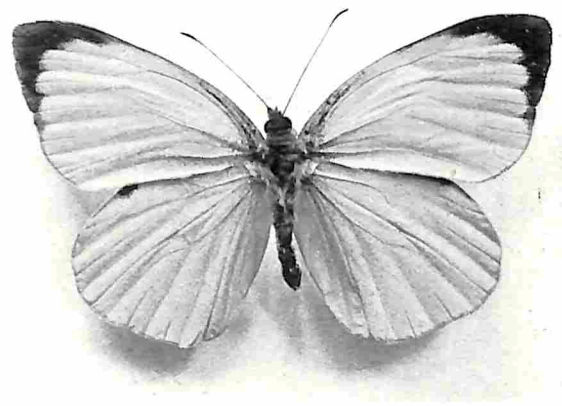

Foto P. Egmond.
GROOT KOOLWITJE, MANNETJE.

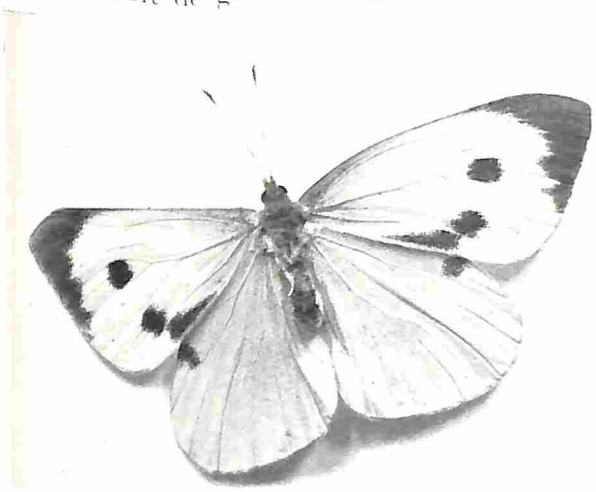

Foto P. Egmond.
GROOT KOOLWITJE, VROUWTJE.

Een ander voorbeeld voor de sterke vermenigvuldiging wordt ons door Prof. Ritzema Bos medegedeeld. Op verschillende plaatsen in ons land en daar buiten (Oostende, Dantumawoude, Groningen, Noord-Duitschland boven de Elbe) zag men in Augustus 1876 kolossale vlinderzwermen, alle uit Koolwitjes bestaande. Te Dantumawoude kwamen zij uit het O.N.O. en trokken naar het Z.W. Misschien waren zij wel over de Noordzee gekomen. Van omstreeks het middaguur tot bijna zeven uur duurde daar het overtrekken van den zwerm, die naar een ooggetuige verzekerde, ongeveer een uur gaans breedte moet hebben gehad. Gelukkig maar, dat zoowel rupsen als poppen veel vijanden hebben. Behalve de vogels behooren hiertoe sommige soorten van sluipwespen. Wij kunnen er al heel weinig tegen doen. Eihoopjes vernietigen en de rupsen dooden, vooral als de jongen nog in elkaars gezelschap leven, is ons voornaamste middel van verweer tegen hun vernielzucht.

De dofgroene, fluweelachtige rups van het Kleine Koolwitje heeft volwassen zijnde een lengte van 26 m.M. Over den rug loopt eene gele, overlangsche streep. Door een dergelijke streep worden ook de zwarte luchtgaten vereenigd. De buikzijde is geelgroen, de kop bruingroen. De vlinder — vlucht 50 m.M., lengte 22 m.M. — gelijkt veel op het Groote Koolwitje. Het zwart van de spits der voorvleugels is doffer en minder uitgebreid. De zwarte veeg aan den binnenrand ontbreekt meestal bij het wijfje; daarentegen heeft het mannetje dikwijls een zwarte vlek op de bovenzijde van denzelfden vleugel. De levenswijze stemt met die van het Groote Koolwitje overeen. Reeds straks zeiden wij, dat de eitjes afzonderlijk gelegd worden. De rupsen leven niet alleen op kruisbloemigen en Oost-Indische kers, doch ook op Reseda. De poppen treft men wel eens op de planten zelf aan.

De blauwachtig groene, onbehaarde of weinig behaarde rups van het Kleine Geaderde Witje is in volwassen staat 40 m.M. lang. Een gele streep loopt langs elke zijde, waarboven de zwarte, met roodgeel omzoomde luchtgaten staan. De vlindervleugels zijn op den bovenkant melkwit; de voorste aan hun voorrand, aan de spits en aan de einden der nerven zwart. De voorvleugels hebben bij 't wijfje twee zwarte vlekken, bij 't mannetje één of geen. De achtervleugels zijn aan de benedenzijde geel. De onderkant der nerven is groenachtig grauw bestoven. Deze soort, welke niet zoo dikwijls voorkomt als de beide andere, leeft evenals het Kleine Koolwitje. In een volgend artikel komen wij nader op dezen vlinder terug. Wij spreken dan meteen over het Groote Geaderde Witje, dat een geheel andere levenswijs leidt en waarvan de rups soms veel schade aan de vruchtboomen veroorzaakt. De gewoonte van dezen vlinder om onmiddellijk na zijne geboorte een rood gekleurd vocht af te scheiden, heeft aanleiding gegeven tot het sprookje van den „bloedregen"! P. FRANSEN JZ.

DRIE DAGEN DOOR ZEELAND.

(Vervolg).

LANGS een smal, meer dan half dichtgeslibt haventje, waarin tien of twaalf hoogaarzen hun kiel in de modder schuren, staat een enkele rij huizen, misschien nog dertig stuks. Achter die huizenrij nog een paar zijstraatjes om 'npleintje, voilà

STRAND TE ZANDVOORT BIJ STORM.

tout! En toch, wie Veere niet kent, heeft Holland niet gezien! Die enkele huizen, dat korte stukje straat, is Holland „in a nutshell".

Zóó is de algemeene opinie der meestbereisde Engelschen, die Veere al lang ontdekt hebben met zijn kerk, zijn stadhuis, zijn Maximiliaans-beker en zijn, prachtige gevels. Zooveel huizen, zooveel merkwaardigheden! Iederen mooien zomerdag rijden er vreemdelingen uit Middelburg, Vlissingen en Domburg naar Veere: alle winkels hangen vol „Ansichten" en alle straatjongens verstaan plotseling Engelsch en Fransch. Want ook het naburige België levert zijn contingent. Maar het bezoek van al die vreemdelingen kan evenmin Veere uit den doodslaap wekken, als Enkhuizen of Broek-in-Waterland; zelfs de doorgraving van het Kanaal door Walcheren, dat de oude markiezenstad met Vlissingen en Middelburg verbindt, is daartoe niet in staat geweest.

De groote kerk van Veere, zoo forsch van vormen en afmetingen met haar zwaren vierkanten toren en hoog dak heeft eene geschiedenis achter zich, als die van de stad zelve, slechts getuigende van kortstondigen bloei, en daarna van een onafgebroken volgen van de dalende lijn. In de 14de eeuw gesticht, zag de kerk eeuwenlang de geloovigen binnen hare wanden vergaderen, totdat langzamerhand de gemeente te klein werd om dien reusachtigen tempel te vullen. Napoleon, terecht inziende, dat de groote overdekte ruimte nuttiger te gebruiken was dan tot bedehuis voor de geslonken kudde der Veerenaars, die zonder elkander te verdringen voor hun devotie evengoed terecht konden in de aangrenzende kleine kerk, maakte er een militair hospitaal van. Wij hebben geen recht den grooten Keizer hierom van profanatie te betichten, want het Nederlandsche gouvernement ging nog een stap verder: zij gebruikte de kerk sinds 1866 als kazerne. Tegenwoordig weet men er geen raad mee, en staat de kerk ongebruikt.

Maar de tijd drong, de vluchtige aard van ons bezoek veroorloofde ons niet de verdere bezienswaardigheden van Veere anders dan in het voorbijgaan te bewonderen. We zagen dus noch het inwendige van het Stadhuis, noch den befaamden beker van Maximiliaan, noch het beroemde Schotsche huis, noch zelfs de Stadsfontein, tijdens Karel V gebouwd. We moesten verder.

Het kanaal door Walcheren links houdende, reden we Veere uit, en het binnenland in. En ziedaar! nauwelijks waren we de laatste vestingwerken voorbij, en reden we door het gehucht Zanddijk, of we zagen de eerste Zeeuwsche meisjes in Zeeuwsch kostuum. Een plechtig oogenblik!

't Waren een paar deerntjes van tien of twaalf jaar, die op den breeden straatweg aan het tollen waren, een paar alleraardigste miniatuurtjes in kompleet costuum, onder bewaking van een paar breiende zusteren van duizend weken of daaromtrent. Mooier konden we het niet treffen.

De Walcherensche kap is niet volkomen zoo bevallig als de Zuid-Bevelandsche. Ze heeft ongeveer de gedaante van de Turksche fez (minus de kwast natuurlijk, en niet rood, maar wit), een kleine strook haar kijkt er van voren onder uit; aan de slapen rinkelen twee guirlandes met koperen of gouden belletjes, een breede, veelstrengige bruinkoralen halsketting met gouden slot schuilt weg onder een veelkleurig, geplooid borststuk of „beuk"; de forsche en toch mollige, vuurroode armen, tot boven de ellebogen bloot, puilen uit den handbreeden fluweelen rand der mouwen, ondanks het volume en de talrijkheid der rokken zijn de figuurtjes slank en welgemaakt, en de zwartzijden boezelaar staat keurig! Een prachtig kostuum voor een mooie vrouw! En mooie boerinnetjes zijn op Walcheren niet schaarsch. Het schitterend teint, echt melk-en-bloed, valt wel het eerst in het oog, maar dan ook het ongewone brunetten-type, het aardige zwarte of bruine oog, en de allervriendelijkste gul-vroolijke uitdrukking gepaard aan een welgevuld postuur, maken de Zeeuwsche boerinnetjes tot een ras zonder wedergade. 't Is waar, dat het kostuum volkomen ongeschikt moet zijn voor etherische, magere of teringachtige meisjes: maar zoo die al op Walcheren bestaan, weten ze zich zoo goed schuil te houden, dat we er geen enkele hebben ontdekt. Dit stelletje meisjes te Zanddijk deed ons onze verwachtingen hoog spannen voor de meer compleete collectie, die we te aanschouwen zouden krijgen, zoodra we te Middelburg waren, want — en hier beseffe de lezer het gewicht van een juiste keuze der dagen voor onzen tocht! — 't was Donderdag, alzoo de dag waarop heel 't rustieke Walcheren zich opmaakt naar „de stad", naar de Middelburgsche markt. Een vriend uit mijn studententijd, een geboren Zeeuw, had me jaren geleden zoo'n marktdag al vaak met enthousiasme beschreven: „Wil je veel van de mooiste Zeeuwsche meisjes zien in haar mooiste spullen, zorg dan dat je op een Donderdag tegen twaalf uur voor een café op de Groote Markt te Middelburg zit.... et tu m'en diras des nouvelles!"

Ter eere van den marktdag schiet iedere boer of boerin, die zich respecteert, zijn of haar beste plunje aan, volkomen terecht begrijpende, dat het nut van zaken doen gepaard kan gaan met het aangename van een wekelijkschen uitgaansdag: de marktdag wordt derhalve algemeen beschouwd als een kermis op kleine

schaal. En Zeeland is het land der ouderwetsche kermissen en van het ouderwetsche kermishouden, dat nergens taaier leven heeft dan in deze conservatieve provincie en meer bepaaldelijk op 't streng-gereformeerde Walcheren. 't Speet ons genoeg, dat we geen gelegenheid hadden een echte Zeeuwsche dorpskermis bij te wonen, waar koekhakken, ringsteken en vogelschieten tot den huidigen dag met dezelfde animo beoefend worden, als in de gulden dagen van Vrouwe Jacoba, die op de Goesche kermis de papegaai wegschoot, toen zij na haar stormachtige jeugd daar in otio cum dignitate haar dagen sleet. Wij moesten ons vergenoegen met een gewone Donderdagsche markt te Middelburg.

Het is nog geen eeuw geleden, dat ditzelfde vreedzame eiland het tooneel was van een bloedige worsteling, waarvan nog niet alle sporen zijn uitgewischt. Het was in het najaar van 1809: schijnbaar stond het Napoleontische keizerrijk op het toppunt van macht. Zooeven was Oostenrijk bij Wagram verpletterd, den taaiste van alle tegenstanders des keizers op het vasteland waren de wapens uit de hand geslagen. Slechts zeer enkele staatslieden begrepen, dat de grondslagen van het reusachtige gebouw reeds ondermijnd waren door den noodlottigen Spaanschen oorlog, dat het topzwaar kon worden, en in zijn val den genialen bouwmeester moest medesleepen. Maar de algemeene opinie in 1809 achtte het Fransche keizerrijk nog stevig en hecht. Alleen de Engelschen hadden den strijd nog niet opgegeven, hoewel het eerste Britsche leger in het Schiereiland onder bevel van Sir John Moore in het begin des jaars alleen door de overhaaste, veel op een vlucht gelijkende terugtocht naar Coruna en de reddende schepen zich voor vernietiging door den keizerlijken overwinnaar had kunnen vrijwaren.

Na een weinig vruchtbare expeditie tegen Rochefort, waarvan het eenige resultaat was het in brand steken van vier Fransche oorlogschepen, die zich niet tijdig genoeg voor de branders hadden kunnen bergen, werd een tweede poging op grooter schaal tegen Antwerpen en het Fransche eskader op de Schelde gericht. Een vloot van 40 linieschepen, 30 fregatten, 84 korvetten, brikken en tallooze kleinere vaartuigen onder bevel van den Admiraal Sir John Strochan moest het grootste landingsleger, dat ooit de Britsche havens verlaten had, niet minder dan 45000 man onder Lord Chatham naar de Zeeuwsche kusten overbrengen, dat Vlissingen en de Scheldeforten bezetten en Antwerpen veroveren zou, voordat er eenige maatregelen van tegenweer konden genomen zijn. De keizer was met het groote leger ver weg, en voordat de tijding van den inval Schönbrunn bereiken kon, moest alles zijn afgeloopen. Het was een herhaling op grooter schaal van de expeditie in Noord-Holland van tien jaren geleden, en het resultaat zou de Engelsche wapenen even weinig roem aanbrengen.

Reeds het begin was ongelukkig. De poging om te Kadzand 25000 man aan land te zetten, die overland door Zeeuwsch-Vlaanderen op Antwerpen zouden marcheeren, mislukte, deels door tegenwinden, deels door de onmogelijkheid om de gevaarlijke kust, die bovendien door generaal Rousseau met een handjevol manschappen zorgvuldig bewaakt werd, dicht genoeg te naderen. De admiraal Keates zag geen kans de Westerschelde binnen te loopen onder het kruisvuur van Vlissingen en Breskens.

Zoo bleef den Britschen bevelhebbers niets anders over dan door een omtrekkende beweging die zwarigheden te overwinnen. De vloot zeilde langs de West- en Noordkust van Walcheren en wierp 29 Juli 1809 het anker uit aan de monding van het Veersche Gat, waar geen maatregelen hoegenaamd van tegenweer genomen waren. De vloot, die ruim voorzien was van landingssloepen, kon zonder bezwaar 12000 man aan boord zetten op de Noordpunt van het eiland, vlak bij de bekende uitspanning „de Oranjezon".

De commandant van Vlissingen, generaal Monnet, had tot verdediging van de vesting en het eiland niet meer dan 3000 man onder zijne bevelen, een samenraapsel van Ieren, Pruisische deserteurs en enkele Franschen, zonder cavalerie of trekpaarden voor het geschut. Hij waagde echter een flauwe poging om de landing te beletten, en Veere, Middelburg en het fort den Haak te behouden. Maar bij het eerste vuur uit de Britsche scheepsstukken, werden de boerenpaarden, waarmede de artillerie in der haast bespannen was, schichtig, de Zeeuwsche boeren, die niet den minsten lust gevoelden hun leven of eigendommen te wagen voor een zaak, die hun bovendien niet sympathiek was, sneden de strengen door en maakten zich met paard en al uit de voeten. Zoo was de weg naar Vlissingen open. Walcheren, Noord- en Zuid-Beveland werden in een oogwenk bezet, de Engelsche sloepen kruisten door het Veersche Gat en het Sloe, en het scheen dat niets de verwoesting van Antwerpen en van de Scheldevloot, het doel der expeditie, meer in den weg stond.

Ter elfder ure deed de belegering van Vlissingen alles mislukken. Men wist dat de stad van land- en zeezijde aangevallen, genoeg onverdedigbaar, de bezetting zwak en de bevolking onwillig was, maar zoolang Vlissingen nog niet in Engelsche handen was, durfde het landleger niet door Zuid-Beveland naar Bath en Antwerpen op te rukken. Generaal Monnet, die inmiddels een geringe versterking ontvangen had, en het gewicht van zijn post volkomen doorgrondde, wist tijd te winnen, en weerde zich zoo krachtig, dat eerst 10 Augustus Vlissingen van alle zijden ingesloten was. Na een vreeselijk tweedaagsch bombardement, dat honderd huizen, twee kerken en het fraai stadhuis verwoestte, en waaraan van de zeezijde ook de vloot een werkzaam aandeel nam, moest de stad den 16den capituleeren.

(Wordt vervolgd).

ANEMONE JAPONICA.

Op pag. 239 van den eersten jaargang van dit tijdschrift had ik gelegenheid het een en ander mede te deelen over de gewone Tuin-anemonen — *Anemone coronaria*, — en er op te wijzen, hoe deze planten, vooral in den voorzomer, geschikt zijn ter versiering en verlevendiging van den tuin. Er is echter nog een andere soort, niet minder fraai dan de reeds besprokene, een soort, die iederen tuin tot sieraad kan strekken, en die daarenboven het groote voordeel heeft te bloeien in een tijd, die reeds arm wordt aan bloemen, n.l. den nazomer. Deze soort is de Japansche Anemoon of *Anemone japonica*. Meer en meer wordt deze fraaie bloemplant tegenwoordig gekweekt, mooie verscheidenheden heeft men er in den loop der jaren van gewonnen, doch zij is toch nog lang niet zoo algemeen bekend, als zij wel verdient, reden, waarom een bespreking in dit tijdschrift zeker wel eens noodig is.

Er heerscht over den juisten tijd, waarop deze fraaie plant in Europa werd ingevoerd, geen volkomen eenstemmigheid, er zijn schrijvers, die beweren, dat zij gevonden werd door den Engelschen reiziger Fortune en wel in Kifune, een bergachtige Japansche landstreek in de buurt van Miaho; gewoonlijk worden echter Siebold en Zuccarini als de ontdekkers genoemd. Wie in deze gelijk heeft, kunnen wij hier gevoegelijk in het midden laten, zeker is het echter, dat zij door beide laatstgenoemden voor het eerst werd afgebeeld in hun prachtwerk „*Flora japonica*", dat in 1835 te Leiden het licht zag. Deze afbeelding trok zeer de aandacht van alle plantenliefhebbers, en gerust mag men aannemen, dat deze *Anemone* eerst sinds dien tijd meer algemeen is geworden.

In het genoemde boek zegt de heer von Siebold van deze plant: „De *Anemone japonica* wordt gevonden op vochtige plaatsen in het bosch of aan de oevers van beken, en wel het meest op den berg Kifune, bij de hoofdplaats Miaho. Zij wordt daar algemeen *Kifunegik* genoemd, wat zeggen wil: „Aster van Kifune".

In tegenstelling met de *Anemone coronaria* vormt deze soort geen z.g.n. klauwtjes, die opgenomen en droog bewaard kunnen worden, doch heeft zij een dikken, onderaardschen stengel, waaraan een aantal wortels. Er is dan ook geen sprake van, dat men haar droog bewaren kan, onmiddellijk na het opnemen, moet zij weder geplant worden. De beste tijd om haar te verplanten, is

DRIE VERSCHEIDENHEDEN VAN ANEMONE JAPONICA.

vroeg in het voorjaar, wanneer geen ernstige vorst meer te wachten is, want doet men het in het najaar, dan willen zij gedurende den winter, vooral wanneer die streng is, nogal eens wat lijden.

Uit den wortelstok ontwikkelt zich een roset van drietallig samengestelde bladeren, die op vrij lange bladstelen staan, de blaadjes zijn min of meer hartvormig, gewoonlijk spits, drie of vijfnervig en evenzooveel lobbig, licht groen, en daarbij dicht behaard, wat er een zacht, fluweelachtig voorkomen aan geeft. Een krachtig ontwikkelde plant heeft inderdaad lang geen onaardig voorkomen. Tegen den nazomer ontwikkelen zich uit de rosetten opgaande stengels, die van 40 tot 60 c.M. lang kunnen worden en schaars bebladerd zijn. Op $\frac{2}{3}$ van haar hoogte beginnen deze stengels zich gewoonlijk gaffelvormig te vertakken, de zijtakken doen dit nog één of twee keer, terwijl de middentak telkens in een bloemknop eindigt. De bloemen staan in den regel recht op, of een weinig omgebogen, zij hebben een doorsnede van 6 à 7 c.M. en zijn zeer sierlijk van vorm. De bloemkroon bestaat, bij den oorspronkelijken vorm, uit vijftien tot twintig paarsroode, uitstaande bloembladeren, en omgeeft een zeer groot aantal gele meeldraden, waar zich middenin de tot een bolvormig hoofdje vereenigde groene stempels bevinden. Doordat de bloemen vrij groot zijn, en op dunne, slanke bloemsteeltjes staan, daarbij aan een goed ontwikkelde plant in grooten getale verschijnen, maakt een in bloei staande *Anemone japonica* een hoogst bevalligen indruk, waarom zij dan ook voor tuinversiering uitstekend geschikt is. Wil men van deze plant werkelijk plezier hebben, dan doet men best een geheel vak er mede te beplanten. Dit moet van te voren goed toebereid zijn. Zij geeft de voorkeur aan een niet te lichten en drogen grond, die echter goed water doorlatend moet zijn. De beste ligging van het vak is, dat de planten morgen-, of avond-, doch geen volle middagzon hebben. Zooals ik reeds opmerkte, lijkt mij het vroege voorjaar de meest geschikte tijd voor het planten. Er zijn ook kweekers, die haar in het najaar planten, toch zou ik dit niet gaarne aanbevelen. Na het planten, eischen de Anemonen niet bijzonder veel zorg meer, evenmin als dit met het meerendeel der vaste-planten het geval is. Goed zuiver houden, is in de meeste gevallen voldoende. Tegen den nazomer zullen zich de bloemstengels gaan ontwikkelen, en aangezien deze gewoonlijk zeer slank en de bloemen daarentegen vrij groot en talrijk zijn, loopt men gevaar, dat zij bij een harden wind of zwaren regenbui zullen omvallen. Om dit te voorkomen, moet men de stengels losjes tegen stokjes binden, die echter niet dik mogen zijn, ten einde het sierlijk voorkomen te behouden. Een andere zeer geschikte manier om de bloemstengels tegen omvallen te behoeden, zag ik een paar jaar geleden op een buitenplaats. Hier had men z.g.n. kippengaas, met zeer wijde mazen, op ongeveer 25 à 30 c.M. hoogte boven het geheele vak gespannen. Er werd nu goed toegezien, dat de bloemstengels door de mazen van het gaas heengrociden, hetgeen slechts een weinig oplettendheid eischte. Door de bladeren, die zich aan de stengels ontwikkelden, werd het gaas volkomen onzichtbaar en vonden deze toch voldoende steun tegen het omvallen. Geen enkele stok was hier voor noodig geweest, en toch stonden alle stengels flink recht op. Het is een inderdaad zeer aanbevelenswaardige methode. Gedurende den bloei eischen de Anemonen geen andere zorg, dan dat de uitgebloeide bloemen voortdurend worden weggesneden, waardoor het vak gedurende geruimen rijd een frisch en vroolijk aanzien zal behouden, daar zij zeer lang bloeien. Eindelijk zullen ook de laatste bloemen onder de najaarsstormen vallen, en loopt het tegen einde October, dan doet men het best de bloemstengels af te snijden. De meeningen of de *Anemone japonica* al dan niet voor de winterkoude gedekt moet worden, loopen eenigszins uiteen, toch zou ik niet gaarne, op grond van ondervinding, durven beweren, dat zij hier te lande volkomen winterhard is, waarom het mij het verstandigst voorkomt haar begin November te dekken. Het best geschiedt dit op de wijze, zooals ik reeds meermalen beschreef, met turfstrooisel of turfmolm, waaroverheen een laagje blad. Dekt men haar op deze wijze, dan behoeft men zich niet ongerust te maken, dat zij bevriezen zal. Laat men ze ongedekt staan, dan zal dit wellicht twee of drie winters goed gaan, doch dan zal men somtijds, geheel onverwacht, in het voorjaar al de planten bevroren vinden, wat niet erg prettig is. Vroeg in het voorjaar kan het dek verwijderd worden. De bovenlaag van het vak wordt dan losgemaakt, men brengt er wat verschen met ouden koemest vermengden grond op, de planten worden behoorlijk aangeaard en vastgedrukt: totdat de bloei intreedt, is men er dan weder mede gereed.

BOUQUET VAN ACHT VERSCHEIDENHEDEN VAN ANEMONE JAPONICA.

Het voortkweeken der Japansche Anemoon geschiedt gewoonlijk door scheuren, de planten worden daartoe opgenomen, en kunnen in juist zooveel stukken verdeeld worden als er oogen op voorkomen. In den regel is dit getal niet zeer groot, waarom de vermenigvuldiging dan ook niet snel gaat. Uit den aard der zaak moet men deze wijze van vermenigvuldigen in het voorjaar toepassen.

Een veel minder bekende manier van voortkweeken geschiedt door wortelstekken, ongeveer op dezelfde wijze als wij dit indertijd voor *Romneya Coulteri* mededeelden. De plant wordt daartoe, vroeg in het voorjaar, voorzichtig opgelicht, en enkele wortels, ter dikte van een pennenschacht, er afgesneden. Deze wortels snijdt men in stukjes van 2 tot $2\frac{1}{2}$ c.M., die dan in een pot of pan, in zandigen grond, dicht opeen gezet worden. De potten zet men in een warme kas op bodemwarmte, of wel in een verwarmde kamer of serre. Niet lang zal het duren of men zal enkele blaadjes te voorschijn zien komen, en hebben de jonge plantjes ieder twee blaadjes, dan worden zij afzonderlijk in kleine potjes geplant en in een bak overgebracht. In den beginne verlangen zij nog al rijkelijk begoten te worden. Zoodra men bemerkt, dat de plantjes goed doorgroeien, worden zij gaandeweg afgehard, zoodat zij ten laatste geheel buiten kunnen staan. Gewoonlijk zal het noodig zijn ze in den nazomer nog eenmaal te verpotten. In een kouden bak overwinterd, kunnen zij het volgend voorjaar buiten uitgeplant worden.

Beschikt men niet over een kas of bak, dan kan men de stukjes wortel, iets later in den tijd buiten op een rij in den grond leggen. Het zal dan echter iets langer duren voordat men jonge plantjes heeft. Slagen doet het echter vrij zeker. Op deze wijze kan men in korten tijd van één plant een aantal jonge exemplaren kweeken. Daar deze *Anemone* hier te lande eerst in den nazomer bloeit, komt het zaad hier niet tot rijpheid en worden zij dus niet door zaden voortgekweekt. Zooals ik reeds mededeelde, is de *Anemone japonica* bij uitstek geschikt voor tuinversiering. Ook kan men er zeer mooie bouquetten van maken, zooals nevensgaande afbeelding aantoont. Zij hebben echter het groote bezwaar zeer spoedig slap te hangen, zoodat zij voor bloemwerk, dat lang moet duren, minder geschikt zijn.

Dat er van zoo'n fraaie bloemplant een aantal verscheidenheden gewonnen zijn, spreekt wel van zelf. De meest aanbevelenswaardige zijn: *Honorine Jobert*, krachtige plant, bloemen middelmatig groot, wit. *Mont rose*, krachtige plant, bloemen groot, half gevuld, met fijne bloembladeren, licht rose. *Rosea superba*, bloemen groot, licht rose. *Wirlwind*, krachtige plant, zeer bloemrijk, bloemen half gevuld, wit. *Reine Charlotte*, krachtige, bloemrijke plant met zeer groote, mooi gevormde bloemen, fraai rose. *Prinz Heinrich*, laagblijvende plant, zeer bloemrijk, bloemen half gevuld met fijne bloembladeren, wijnrood. *Lady Ardelaun*, bloemen halfgevuld, met fijne bloembladeren, schitterend wit. *Lord Ardelaun*, krachtige plant, zeer groot bloemig, wit.

E. TH. W.